

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ПРОХОДЖЕННЯМ СЛУЖБИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Микола Сергійович КУЧЕРЯВИЙ,

*здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Запровадження в Україні правового режиму воєнного стану істотно трансформувало механізми діяльності Національної поліції, зокрема у сфері організації та контролю за проходженням служби поліцейськими, оцінювання службової діяльності персоналу, дотримання етичних стандартів і попередження зловживань. Воєнний стан як особливий правовий режим, визначений Законом України «Про правовий режим воєнного стану», передбачає тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод громадян, посилення повноважень військових і правоохоронних органів, а також запровадження додаткових адміністративно-правових процедур для забезпечення обороноздатності держави й підтримання публічної безпеки та порядку. У цьому контексті контроль за проходженням служби в Національній поліції набуває особливого змісту та значно більшої інтенсивності, оскільки пов'язаний із необхідністю оперативного реагування на зміни безпекового середовища, зростанням навантаження на персонал та підвищеними ризиками у службовій діяльності.

У юридичній науці існують різні підходи до тлумачення поняття «правовий режим воєнного стану», що зумовлені як різними методологічними позиціями, так і практичними потребами функціонування держави в умовах війни. Зокрема, у вузькому (спеціально-правовому) розумінні воєнний стан трактується як особливий правовий порядок, який визначає перелік конкретних обмежувальних заходів і процедуру їх реалізації. Такий підхід зосереджується на нормативно визначених інструментах державного примусу, процедурах застосування сили, регламентації діяльності військового командування та правоохоронних органів. За цим підходом правовий режим воєнного стану розглядається як юридичний механізм реагування на збройну агресію.

У широкому (системному) тлумаченні правовий режим воєнного стану визначається як комплексний правовий феномен, який охоплює не лише спеціальні заходи та обмеження, а й весь спектр правовідносин, що виникають у державі під час війни. У цьому контексті він розглядається як система організації державної влади, що змінює структуру й динаміку взаємодії між різними органами з метою забезпечення обороноздатності держави. Такий підхід включає розгляд економічних, соціальних, інформаційних, адміністративних і правоохоронних аспектів, що

забезпечують здатність держави функціонувати в умовах збройного конфлікту [1, с. 51].

Існує також інституційно-функціональний підхід, за яким правовий режим воєнного стану трактується як тимчасове переорієнтування державних інституцій на виконання завдань оборони. У межах цього підходу наголошується на домінуванні військового командування, уніфікації управлінських механізмів, посиленні вертикалі влади, концентрації ресурсів та централізації управління. У цьому випадку правовий режим воєнного стану тлумачиться як правовий інструмент забезпечення ефективного публічного управління в умовах військової небезпеки.

Слід зазначити, що в умовах воєнного стану посилюються вимоги до дисциплінарної відповідальності та службової дисципліни поліцейських. Це зумовлено тим, що поліція забезпечує виконання широкого спектра завдань оборонного і безпекового характеру: охорону стратегічних об'єктів, підтримання публічної безпеки і порядку, участь у заходах територіальної оборони, забезпечення контрдиверсійних заходів, евакуацію населення, охорону публічних заходів, а також взаємодію з військовими формуваннями. У таких умовах ефективність виконання службових функцій прямо залежить від належного рівня контролю за дотриманням встановлених стандартів поведінки, оперативно-службових вимог та дисциплінарних правил. У зв'язку з цим удосконалюються процедури службового контролю, включаючи внутрішній контроль, відомчий аудит, перевірки з боку підрозділів внутрішньої безпеки, а також моніторинг виконання наказів керівництва, що набувають особливого значення в контексті швидкої зміни оперативної обстановки [2, с. 252].

Також змінюються підходи до кадрового забезпечення та контролю за службовою відповідністю поліцейських. В умовах воєнного стану ключовим завданням стає збереження кадрової стабільності, одночасно із забезпеченням високої професійної придатності персоналу до виконання завдань підвищеної складності. Контроль за проходженням служби охоплює оцінювання рівня готовності поліцейських до роботи в екстремальних умовах, перевірку їх психологічної стійкості, рівня професійних компетентностей, дотримання вимог службової етики та законності під час застосування заходів примусу. У практиці поліції активніше застосовуються спрощені процедури переміщення, відрядження, направлення до інших регіонів, що обумовлює необхідність більш гнучкого та водночас ретельного контролю за організацією службового часу, виконанням службових завдань та дотриманням установлених нормативів [3, с. 319].

Важливою особливістю контролю в умовах воєнного стану є посилення ролі керівників усіх рівнів, які несуть персональну відповідальність за організацію служби, забезпечення підпорядкованих ресурсами, дотримання ними вимог законодавства та своєчасне реагування на виникаючі загрози. Керівники виступають ключовою

ланкою внутрішнього контролю, здійснюючи постійний моніторинг стану службової дисципліни, оперативної обстановки, морально-психологічного стану підлеглих та забезпечують раціональний розподіл сил і засобів. Усі ці аспекти потребують оперативного ухвалення рішень, які нерідко здійснюються в умовах невизначеності та високого рівня ризику.

Таким чином, здійснення контролю за проходженням служби в Національній поліції в умовах дії воєнного стану характеризується високою інтенсивністю, посиленням вимог до професійної придатності, дисциплінарної відповідальності та законності дій поліцейських. Цей контроль має комплексний характер, охоплює адміністративно-правові, кадрові, дисциплінарні та організаційні механізми й спрямований на забезпечення максимальної ефективності діяльності поліції в екстремальних умовах. Усі зазначені особливості свідчать про адаптивність системи управління персоналом Національної поліції до умов воєнного стану та про її здатність забезпечувати належний рівень публічної безпеки й обороноздатності держави.

Список використаних джерел

1. Дідич Т. О., Дворак С. Ю. Воєнний стан в системі умов дії права: методологічні аспекти пізнання. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2025. Випуск 89: частина 1. С. 49-54. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.1.6>.
2. Сахно А. П. Деякі особливості дисциплінарного провадження в Національній поліції в умовах дії воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 2. С. 250-254. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.42>.
3. Дрок І. С. Кадрова політика національної поліції України в умовах війни. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2022. Випуск 70. С. 318-323. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.70.50>.